

विभागीय #2

गूजरात विभागीय कार्यालय

(गूजरात सरकार का विभाग)

अनुसूचित **१२३४** विभाग

कार्यनाम २५५ ४५५६ १३३१५
२०६२१ २०६२५

वर्गक

॥ अथ प्रातःस्नानविभूतिधारण

त्रिकालसंध्याप्रारंभः॥

प्रस्तावना

આ પહેલાશદી શાસ્ત્રોમાં પ્રાણણેનિ મુખ્ય પદવી. તેમાં વેદ કહેલાં મુજ ત્રણ જાતના કર્મ કહેવાયછે. ૧ નિત્ય. ૨ નૌમિતિક. ને ૩ કામ્ય. એ ત્રણ, તેમાં નિત્ય કર્મ વિધિ સખજછે તે આવશ્ય કર્યા વના ચાલતુજ નથી, કેમકે જે કરવાથી ઈ સ્ત્રીતકળ ન થાય, પણ ન કરે તો પ્રત્યય બહુ લાગે. જેમકે ન્યાયાધિયનો હુકમ પાળ્યા વના ચાલેજ નહી તેમ નિત્ય કર્મ કર્યા વના ચાલેજ નહી. શાથી, કે ઈશ્વરનો હુકમછે, તે હુકમ (દ્વિજ) પ્રાણણ, ક્ષત્રી, વૈશ્ય, ને માટેજછે. એવા નિત્યકર્મમાં સંધ્યા એ પહેલી મોટી પદવી ધરાવેછે કે તે વગર દ્વીજ ત્રણ

થઈ જાયછે. ને એવું જા.

પર રહ્યા પણ ખુદ પ્રાણણ સંધ્યા.

નથી ને તે જાણતા છતા કરતા નથી. તેવા હા.

મનુસ્મૃતિનું વચન ખુબ હમેશ યાદ રાખવા સાર નાન નાખ કરવું પડયુંછે.

નોપતિષ્ઠતિયઃ પૂર્વોનોપાસ્ત્રીયશ્વપાશ્વિમાં ॥

સશુદ્રવત્ત્વાહિષ્કાર્યઃ સર્વસ્માદ્વિજકર્મણઃ ॥

(૨)

આ રીતે છે તોપણ સંધ્યાનો ભાવ પુછતા નથી ને હમ
ખાહ્યણ છીયે એવું અભિમાન ધરાવે છે એ કેવું તાજુબ છે !
આમ થવાનું કારણ આજસ શિવાય બીજુ શું છે. એવા આ
જસનો ત્યાગ કરી પોતાના નિત્ય કર્મમાં રહેવાની ધારણાથી
આ ટુકડી રીતની સંધ્યા શાંખાવન સુવાનુસાર અને પ્રયોગ દી
૫ જેવા પ્રખ્યાત ગ્રંથમાંથી વેદ શાસ્ત્ર સંપન્ન ઐતરુમાર્ગકર્મા
નુષ્ઠાનિ શ્રીમાન પંડ્યોપ નામક પિતામહ વાસુદેવ ઉપનામ
મંગળચંકર ગોવીંદેવજીયે રચેલીને. આશરે સંવત ૧૯૨૦
ની સાલમાં ધર્મ સભા ટુટી જવાથી સંધ્યા વિગેરે બંધ પડી
જવાના હેતુથી પ્રખ્યાત કરવાની રહી ગઈ ને પોતે
સંવત ૧૯૨૯ ના ફાગણશુદ્ધ ૮ ને દીવસે સવારના પાંચ
કલાકે કૈલાસ વાસ થઈ ગયા ને તેમની આપેક્ષા રહી જવાથી
(ધર્મ સભાની) આ ત્રયવેદ ત્રિકાળ સંધ્યા સર્વથી સમજી
શકાય એટલા સાર ગુજરાતીમાં ટીકા મેં કરાવી છે એવી
આશાથી ને : : : : : રાખી આવશ્ય

... પોતાના મળે કરતાં શોખે
... આ સંધ્યાનું કર્મ હમથ કરવું. પરંતુ
જે જાણને બ્રહ્મચર્ય તર્પણ વૈશ્વદેવ વીગેરે કરવાનું છે પણ
નથી કરતા તેથી બહુ પ્રાયશ્ચિત લાગે છે શાથી ને નિત્ય
કર્મ હમથ કરવું જોઈએ તો વીગેરેનું પુસ્તક (આજ્ઞાનિક)
એવા નામનું છે તે જો પોતાની ઇચ્છા હોય કે તે સવારથી તે
સાંજ સુધી નિત્ય કર્મ કરવું છે એવી પોતાના મનને વિશે હોંથ

હૈય તો દ્વિવેદી બાલાબાઇ બગવાનજીની પાસેથી વેચાથી મળશે.

સંધ્યા, ગાયત્રી, એશુંછેતેનીચે મુજબ જાણવું

(સંધિકાલો પાસ્યત્વાત્સંધ્યા.) એટલે રાત્રિ દિવસમાં સંધી, (પાતઃમધ્યાન. સાયંકાલ.) એ ત્રણે તે સંધિ, તે વખતે ઉપાસના થાયછે. તેનું નામ સંધ્યા. અથવા (સમ્યક્ધ્યેયત્વાત્સંધ્યા.) સારી રીતે ધ્યાન કરાયછે માટે સંધ્યા. સંધ્યાની આવશ્યકતા અને તેમાં સૂર્યનું ધ્યાન તથા ગાયત્રી જપ એ બે મુખ્યત્વે કર્મછે. ને બાકી અંગ કર્મછે તે, તથા સંધ્યા વંદનથી બ્રહ્મ પ્રાપ્તિ થાયછે. એવું નીચેની સ્મૃતિમાં લખ્યુંછે.

(ઉદ્યંતમસ્તમયંતમાદિત્યમભિધ્યાયન્કુર્વન્બ્રાહ્મણો
વિદ્વાન્સકલંભદ્રમઙ્ગુનેઽસાવાદિત્યોબ્રહ્મોતિબ્રહ્મૈવ
સન્બ્રહ્માપ્રોતિયેવંવેદિતિ)

બાપ્પા, ઉદય પામતાં અને અસ્ત પામતા સૂર્યને ધ્યાન કરનારો વિદ્વાન બ્રાહ્મણ સધળા કલ્યાણને ભોગવે છે. અને આ સૂર્ય બ્રહ્મરૂપ છે માટે બ્રહ્મરૂપ થયેલો બ્રહ્મને પામેછે.

સંધ્યા. એટલે સૂર્યમાં રહેલુ બ્રહ્મનું ધ્યાન કરવું. તે બ્રહ્મથી માંડીને સ્તંબ. (સૂક્ષ્મતરજંતુ) પર્યંત બધાને કરવું જોઈએ. તેમાં “હું તે સ્મિદાત્મા” નો દાસહું. એ બાવે અથવા “હું તેજહું” એવી બુદ્ધિવડે ધ્યાન ધરવું તેનું નામ સંધ્યા.

(૪)

ગાયત્રી—એટલે ગાય એટલે ગાનારો. (ગાયત્રી જપ કરનારો) તેને ત્રી એટલે (પાતકોપ પાતકચક્રી) રક્ષા કરનારો.

ગાયત્રી જપમાં પડંગન્યાસ છે નહી. શાર્થી જે એ અવૈદિક છે. માટે (બહવચ્ચપરિષિષ્ટમા) ના પાડીએ.

આ સંધ્યા લંબાવી, તેની હકીકત સાથે લખી છે તેનું કારણ એ છે જે ખોટી રીત ન થાય ને તેમાં હિંસા તે પ્રમાણ થઈ શકે, ને વેદમ ન લાગે. તે વાસ્તે કારીકાને તેની ટીકા સાથે પ્રસિદ્ધ કરવી પડી છે. કેમકે કરનારને ને સમગ્રવનારને સારી રીતે સુગમ પડે,

આપણે સર્વે બ્રાહ્મણો સંકલ્પ વખતે માસ, નિયિ, વાર, એ સર્વે બોલવામાં ગણોક ફેર પડે છે ને ખોટું બોલાય છે તે વાસ્તે નીચે મુજબ જણાવવું પડ્યું છે. કે તેજ પ્રમાણે બોલવું. ને બોલાયજ.

(અત્રાગ્ર અદોમાસે) જેમકે કાર્તિકમાસે માર્ગશીર્ષમાસે પૌ-

૧ કાર્તિક મહિનો ૨ માગશર ૩

જમાસે માઘમાસે ફાલ્ગુનમાસે ચૈત્રમાસે વૈશાખમાસે જ્યેષ્ઠમાસે પૌષ ૪ મહા ૫ ફાગણ ૬ ચૈત્ર ૭ વૈશાખ ૮ જેઠ આષાઢમાસે શ્રાવણમાસે માદ્રપદમાસે આશ્વિનમાસે આરીતિ ૯ અસાડ ૧૦ શાવણ ૧૧ ભાદરવો ૧૨ આસો મહિનાના નામ.

(અદઃપક્ષે) જેમકે ગુરૂપક્ષે કૃષ્ણપક્ષે આરીતિ પાળવાડીયા.

મુદ્ર ૧૬

(૫)

(અદસ્તિથો) જેમકે પ્રતિપત્તિથો દ્વિતીયાયાતિથો તેમજ

૧ પડવો ૨ બીજ

તૃતીયાયા ચતુર્થ્યા પંચમ્યા ષષ્ઠ્યા સપ્તમ્યા અષ્ટમ્યા

૩ તીજ ૪ ચોથ પખાંચમ ૬ છઠ ૭ સાતમ ૮ આઠમ

નવમ્યા દશમ્યા એકાદશ્યા દ્વાદશ્યા ત્રયોદશ્યા ચતુર્દશ્યા

૯નોમ ૧૦દશમ ૧૧અગીયારસ ૧૨બારસ ૧૩તેરસ ૧૪ચૌદસ

પૂર્ણમાસ્યા અમાવાસ્યા

૧૫ પુનમ , , અમાસ

(અદોવાસરે) જેમકે માનુવાસરે ચંદ્રવાસરે મૌમવાસરે સૌમ્ય-

૧ રવી ૨ સોમ ૩ મંગળ ૪ બુધ

વાસરે ગુરુવાસરે મૃગુવાસરે મંદિવાસરે

૫ શુક્ર ૬ શુકર ૭ શનિ

હવે એ તિથિઓ એકઠી હોય ત્યારે શી રીતે કહેવી. જેમકે

(પ્રતિપત્તસહ દ્વિતીયાયાતિથો. દ્વિતીયાયાસહ ત્રતિયયાતિથો. इत्यादि)

આ રીતે બણવું. પછી આંગળીઓના નામ જેમકે

અંગુષ્ઠ તર્જની મધ્યમા અનામિકા કાનિષ્ઠકા

૧ અંગુઠો ૨ પેહેલી ૩ બીજી ૪ ત્રીજી ૫ ચોથી

આ પ્રમાણે બ્યાં સંકલ્પ આવે ત્યાં આમળ ઉપર પ્રમાણે

બાળબોધી અક્ષરવાળા શબ્દ બોલવા. ગુજરાતી અક્ષર બોલવા નહીં.

વહોરા કેસર ચરસાદ વી. જોતીનાથ

દિવેદી બાલાભાઈ ભગવાનજી સહી

(७)

पाणीं च पोताना हाथ पग धोई नाअवा. पछी शिखाबध्वा
योऽक्षीनी गांठ आंधरी विष्णुं स्मरेत् हाथ जोडीनि विष्णुनुं
स्मरए नैचि मुज्जय करवुं.

इदं विष्णुर्मैधातिथिः काण्वो विष्णुनि च द्वायत्री ॥ वि
ष्णुस्मरणे विनियोगः ॥

(अे अधानो विष्णुनु स्मरणं करवामां वपयोग छे.)

उँ भूर्भुवः स्वः इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधानि दधे पदं ॥ स
महल्लमस्य पाँसुरे ॥ १ ॥ इति स्मृत्वा

अे रीते स्मरण करीने दक्षिणहस्ते जलं गृहीत्वा नमस्ते हाथमां
(जल) पाणी लेधने

अत्राद्य अदो मासे अदः पक्षे, अदस्तिथौ, अदो वासरे

महीनो पञ्चयाडीयुं तिथि वार न्ने हाथ ते कहिने नैचि
मुज्जय भएवुं.

मम, त्रिविधं कायिकं, चतुर्विधं वाचिकं, त्रिविधं मान
सं त्रिविधं योगसंभूता मेति अधिक दशविधि पापक्षया
र्थे कारिष्यमाणः प्रातः संध्यादिनिमित्तं च नद्याद्युद्धृ
तोऽनोदकेन वा सीतोदकेन वा कुपोदकेन स्नानमहं क

રિષ્યે||તિસંકલ્પ્ય||

આ રીતે સંકલ્પ કરેલા પછી નહાવાના પાણીમાં

જલમધ્યેચતુરસ્તંતિર્થપ્રકલ્પ્ય||

જે નાવાનું પાણી છે તે પાણી મધ્યે પાંચે આંગળિઓથી ચોખ્ખો આકાર કરીને તીર્થ મન કલ્પીત કરવું. તે કલ્પીને

તત્રવરુણમાવાહ્ય

વરુણનું આવાહન કરવું. તે નિષ્ણેના મંત્રથી.

તત્વાયામીત્યસ્ય આજીગર્તિશુનઃ શોષઃ કૃત્રિમેવૈ
શ્વામિત્રોદેવરાતોવરુણસ્ત્રિષ્ટુર્ણૃવરુણઆવાહને વિનિ
યોગઃ || ઝંભૂઃ તત્વાયામિબ્રહ્મણાવંદમાનસ્તદાશસ્તે
યજમાનોહાવિર્ભિઃ || અહેઠ્ઠમાનોવરુણેહબોધ્યુરુશંસ
માનઃ આયુઃ પ્રમોષીઃ || ઇતિ આવાહનં ||

+ (એ સોનો વરુણના આવાહનમાં ઉપયોગ.)

આ રીતે આ વાહન કરીને

ગંગાયાદ્વાદશનામાનિસ્મરેત્ ||

ગંગાના પાર નામનું સ્મરણ કરવું તે નીચે મુજબ સ્કાદે
ગંગાવાક્યો || સ્કંદ પુરાણમાં ગંગાજીએ કહ્યું તે આ રીતે.

(૯)

નંદિનીનલિનીસીતામાલતીચમહાપર્ગાં॥વિષ્ણુપાદા
ઘજસંભૂતાગંગાત્રિપથગામિની॥૨॥ભાગીરથીભોગ
વતીજાન્હવીત્રિદશેશ્વરી॥દ્વાદશૈતાનિનામાનિયત્ર
યત્રજલાશ્રયે॥૨॥સ્નાનોદ્યતઃપઠન્નિત્યંતત્રતત્રવસા
મ્યહં॥इतिस्मृत्वा॥

ગંગાનું ખોલવું છે કે જ્યાં સ્નાતનું જળ છે તે જળમાં મારું
આ બાર નામના સ્મરણ કરવાથી તે જળમાં હું વાસ કરું છું,
એ રીતે સ્મરણ કરીને શિસાવિમુચ્ય શિષ્યા છોડવી. કેશા
નિવ્ધાકૃત્વા કેશ છુટા કરી નાખવા.સ્નાનંકૃત્વા સ્નાન કરવું.
તે કરીને

दर्भैर्मार्जनंकुर्यात्।दर्भवतीमार्जनकरवुं.

એટલે માથા ઉપર પાણી જે નાહવાનું છે, તેમાંથી કરવું.
તે આ મંત્રવડે

तद्विष्णोरितिमेधातिथिःकाण्वोविष्णुर्गायत्री॥दर्भै
र्मार्जनेविनियोगः॥

* (એ સૌનો દર્ભના માર્જનમાં ઉપયોગ)

ॐ०तद्विष्णोःपरमंपदंसदापश्यांतिसूरयः॥दिवी

વચ્ચકુરાતતં । ઇતિમાર્જનં .

આ રીતે માર્જન કરીને.

સ્નાનસ્થલાદુત્ક્રમ્યાઆપોઅસ્માનિતિજપેત્ ।

જ્યાં સ્નાન કરવા બેઠા છીએ ત્યાં આગળ નીચેનો મંત્ર
બોલવો સ્નાન કરીને.

આપોઅસ્માનિતિદેવશ્રવાયામાયનઆપસ્ત્રિષ્ટુર્ણં †
પેવિનિયોગઃ ॥

+ (એ સૌનો જપમાં ઉપયોગ)

ઐંમૂં ॥ આપોઅસ્માન્માતરઃશુદ્ધયંતુષ્ટૃતેનનોષ્ટૃતપ્તઃ
પુનંનુ ॥ વિશ્વંહિરિપ્રંપ્રવહંતિદેવીસદિદામ્યઃશુચિરાપૂ
તયેમિ ॥

આ મંત્ર બોલીને

તતોધૈતેઅરજકપ્રક્ષાલિતે । સદૃશૌપૂર્વોત્તરાગ્રપ્રસ
રિતે । શુષ્કે, અનાગ્નિદગ્ધે, અચ્છિદ્રે ઽસૂચ્યવિદ્ધે અમ
લિનેગૈરિકાદિરંગરહિતે । પટ્ટસૂત્રનિર્મિતેકાર્પાસસૂત્ર
નિર્મિતેવાસસીઅસ્યોત્તરીયોદ્દેવસ્ત્રેપરિધાયા ।

ધોખીનું ધોએલું નહીં એવું. પૂર્વ ઉત્તર તરફ છેડા રાખી
 મુકવેલું એવું. મુકાએલું. અગ્નીથી ઘોઝેલું નહીં એવું. કાંણું પ-
 ડેલું નહીં. સોયથી શીવેલું નહીં. મેલું નહીં. ગેર આદે રંગેલું
 નહીં એવું. અને રેશમી અથવા સુતરનું એવાં બે વસ્ત્ર ધા-
 રણ કરવાં. એ રીતે વસ્ત્ર પહેરવું. તે એક પાસે રાખવું.

**શ્રીપર્યાદિપ્રસસ્તદારુમયેપોડશાંગુલદીર્ઘેદ્વાદશાં
 ગુલાવિસ્તૃતેપીઠેપૂર્વાભિમુખોપવિશ્યા।**

શ્રીપરણિના લાકડાનો પાટલો. સોળ આંગળ સાંખો, બાર
 આંગળ પોહાળો, એવા પાટલા ઉપર પૂર્વના સામુ બેસવું.
 પછી આસનને નમસ્કાર. (પૃથિવ્યૈનમઃ॥ઈતિ) કરીને આસન
 ઉપર પૂર્વના સામુ એટલે સૂર્યના સામુ બેસવું. બાર પછી
 વિભુતી કરવાની વીધી તે નિચે મુજબ.

**યદદ્યકચ્ચવૃત્તહન્નિત્યનયાહ્વાપક્ષદ્વયેવિધિવત્તિ
 લકંવિદધ્યાદ્વિભૂતિધારણંવાકુર્યાત્. | તદ્વિધિઃ॥**

તેના બે પક્ષ છે. તેની વિધિ.

તીલક કરવું અથવા વિભુતી ધારણ કરવી. તે નીચેના મંત્રવડે

યદદ્યકચ્ચવૃત્તહન્નિત્યસ્યશુવક્ષસ્પિઃ|ત્રિષ્ટુપ્ત્તંદઃ॥

સૂર્યોદેવતા||તિલકધારણેવિનિયોગઃ॥

^૧ (એ સૌનો તિલક ધારણ કરવામાં ઉપયોગ)

ૐયદ્યકચ્ચત્રહન્તુગાંભિસૂર્યાઃ॥સર્વસદિંદ્રતેવ
સે॥ઇતિમંત્રેણ

આ મંત્રવડે કરીને

ઉધ્ધર્વપુંદ્રૌત્રિપુંદ્રવાકુર્યાન્॥

ઉભું વા આડું ત્રણસેરનું તીલક કરવું. અથવા હુતાગ્રેષ્ઠ
સ્માદાય અગ્ની હાત્રની વિભુતી વામકરેકરવા ડાબા હાથમાં
લેવી તે લઘને કોરી જમણા હાથવડે સર્વાંગે ચોપડવી. ત્યાર
પછી જોડેનાલોઘ તેમાં પાણી નાખી હાથમાં એકમેક કરવી.

મધ્યમાનામિકાંગુષ્ઠૈર્ગૃહિત્વા॥

પછી અંગુઠાથી ત્રીજી ન ચોથી ન અંગુઠો એ ત્રણ
આંગળીઓ એકઠી કરીને ત્રિપુંદ્રધારણકુર્યાન્ ત્રણસેરોથે વિભુતી
ધારણ કરવી. તે નિચે પ્રમાણે તથા તે આ રીતે

ત્ર્યાયુષેતિપંચભિર્મંત્રસ્યવામદેવસૃષિઃસ્ત્રિષ્ટુપ્॥

વિંમૂતિધારણેવિનિયોગઃ॥

૧ (એ સૌનો વિભુતી ધારણમાં ઉપમેગ.)

ૐત્ર્યાયુષંજમદમે.ઇતિમંત્રેણ

આ મંત્રવડે કરીને (જલદેત્રિપુંદ્રકુર્યાન્) કષાળે ત્રણ રેખા
ઓ કરવી. એવું એ રીતે

ૐ કશ્યપશ્ચઞ્ચાયુષં. ઇતિ મંત્રેણ

આ મંત્રવડે (દક્ષિણે) છાતીએ કરવી.

ૐ અગસ્યસ્યઞ્ચાયુષં. ઇતિ મંત્રેણ

આ મંત્રવડે (દક્ષિણસ્કંધે) જમણે ખમ્મે કરવી

ૐ યદ્દેવાનાંઞ્ચાયુષં. ઇતિ મંત્રેણ.

આ મંત્રવડે (વામસ્કંધે) ડાબે ખમ્મે કરવી,

ૐ તન્મે અસ્તુઞ્ચાયુષં. ઇતિ

આ મંત્રવડે (પૃષ્ઠે) પછવાડે (કુંભરે) કરવી. इत्येवं એ રીતે પંચ
ભિર્મંત્રઃ પાંચ મંત્રવડે

પંચાંગેષુ ત્રિપુંદ્રં કૃત્વા ॥

પાંચ ઊંકાણે ત્રણ ત્રણ રેખાઓ કરવી.

પ્રાતઃ સંધ્યા કુર્યાત્

પછી પ્રાતઃ સંધ્યા કરવી.

इति श्रीवासुदेवकृते प्रयोगदीपाक्तनद्याद्युद्धृतोऽग्नो

दकेन गृहस्नानविधिः ॥

એ રીતે શ્રી મંગળશંકરે પ્રયોગદીપના અનુસંધાને નદીયે
વા ઉના પાણીયે ઘેર પ્રાતઃ સ્નાન કરવાની વિધિઃ॥

(૧૪)

॥ અથ પ્રાતઃસંધ્યા પ્રારંભઃ ॥

હવે પ્રાતઃ સંધ્યાનો આરંભ કરવો, હાથ નેડીને

નત્વાસરસ્વતીદેવીત્રયીરચિતવિગૃહાં॥સંધ્યાવિધિ
પ્રવક્ષ્યેહંવિપ્રાણાંહિતકામ્યયા॥

સરસ્વતી દેવત્રિનિ નમસ્કાર કરીને જે રચેલી સંધ્યા છે તે
પ્રાણપુના હિતને અર્થે કરુંધું.

कर्त्ताहस्तौपादौप्रक्षाल्य॥

સંધ્યા કરનારને હાથ પગ ધોવા.

धृतशुद्धवस्त्रोत्तरीयो॥ बहुशिखो,बधकच्छो.

ધોએધું ચોખું વસ્ત્ર પેહેરવા વગરનું હોયતે વસ્ત્ર પેહેરવું.

ઉપવસ્ત્ર રાખવું. મોઢીની ગાંઠ વાળવી.આરે છેડે ધોતિયું પેહેરવું.

दर्भपाणिः॥

દર્ભ હાથમાં લેવો.

प्राङ्मुखउपविश्य॥

પૂર્વના સામું એટલે સૂર્યના સામું ઉભા રહેવું.વા બેસવું.

उक्तपात्रेजलमादाय.

કહેલાં સાંત્રીમાં પાવમાં પાણી સેઈતેમાંથી

(૧૫)

દક્ષિણકરેટૃહિત્વા

જમણા હાથમાં લેવું.

૧ તવાંમતર્જન્યાસંસ્પૃશ્ય||

ડાબા હાથની (તર્જની) પેલેલી આંગળી જમણા હાથની
છેલી આંગળીની નીચે કાંડા આગળ હાથેનીના ખુણા ઉપર
આડકાડવી.

મુક્તાંગુષ્ઠકનિષ્ઠેન

પછી જમણા હાથનો અંગુઠો ને તાની આંગળી છેલી એ
બે છુટા કરી દેવાં,

સંહતત્ર્યંગુલિનાતેનકરેણ.

તેના પછી ત્રણ આંગળીઓ એકઠી રાખીને તે હાથમાં.

માષમઙ્ગનપરિમિતંજલં

એક આડે બુડે એટલું પાણી લઈ

વિપ્રઃસ્થિપિવેત્||

તે પાણી આઘાણને એ રીતે ત્રણ વખત પીવું.

તતોહસ્તંપ્રક્ષાલ્ય

પછી હાથ પાવમાં ધોઈ નાખવો.

સ્વાન્યુપસ્પૃશેત્।

પછી લોઈ નાખવો.

અંગુષ્ઠમૂલેનવારદ્વયંઓષ્ઠમુન્મૃડ્ય

અંગુઠાની નીચેથી, બેવાર, હોઠ લોઈ નાખવા.

સંહતાભિસ્ત્રિભિરંગુલિભિરાસ્યં॥

(વચલી) ત્રણ આંગળીઓ એકઠી કરીને નોઠે અડકાડવી.

અંગુષ્ઠપ્રદેશિનીભ્યાં ઘ્રાણદ્વયં

અંગુઠો ને તેની નોડેની આંગળી એ બે એકઠી કરીને બે નોઠે અડકાડવી.

અંગુષ્ઠાનામિકાભ્યાંચક્ષુર્દ્વયંઓત્રદ્વયંચ॥

પછી અંગુઠો ને તેનાથી ચોથી આંગળી એ બે એકઠી કરીને બે આંખોએ ને બે કાને અડકાડવું.

કનિષ્ઠાંગુષ્ઠાભ્યાંનાભિઃ॥

પછી અંગુઠો ને છેલ્લી આંગળી એ બે એકઠી કરીને કુદીએ અડકાડવું.

કરતલેનહૃદયં

હાથેની છાતીએ અડકાડવી.

સર્વાભિરંગુલિભિઃશિરઃ।ક્રરાગ્રેણાંસૌચસ્પૃશેત્॥

(૧૦)

પાંચે આંગળીઓ એકઠી કરીને માથા ઉપર અડકાડવી.
ને બે ખભે એજ રીતે અડકાડવી.

દ્વિત્યાચમ્ય.

એજ રીતે કરે ત્યારે આત્મમન થયું.

દક્ષિણકરેજલંગૃહિત્વા॥

જમણા હાથમાં પાણી લેવું.

**અત્રાત્ય,અદોમાસે, અદઃપક્ષે,અદસ્તિથૌ,
અદોવાસરે.**

મહીનો, પખવાડીય, તિથિ, વાર કહીને નીચે પ્રમાણે કહેવું.

પ્રમોષાત્તદુરિતક્ષયાર્થપ્રાતઃસંધ્યોપાસનમહંકરિષ્યે

इतिसंकल्प.

આ સંકલ્પ કરીને પાણી મુકવું.

पुनराचम्य॥

ત્યાર પછી પાણું આત્મમન પ્રથમ આમળ કહી મળા છે
તે રીતે કરવું. પછી જમણા હાથમાં પાણી લેવું.

अपहताभसुरारक्षांशिवेदिषदः । इतिमंत्रेण

आत्मानंपारितःप्रदक्षिणंजलंपरिक्षिप्य.चतुर्भि

મૈત્રૈઃશિરસીમાર્જયેત્||

આ મંત્રવડે પોતાની આગળ પાછળ ધારા કરવી.

નીચેના ચાર મંત્રવડે કરીને પોતાના માથા ઉપર મારજન કરવું. (ડાબા હાથમા પાણી લઈ જમણા હાથની વચલી એ આંગળીએ માથા ઉપર ચાર વખતે છાંટવું.) તે આ રીતે

ૐ૧.ભૂર્ભુવઃસ્વઃ||૨||તત્સવિતુર્વરેણ્યંભર્ગોદેવ
સ્યધીમાહિ||ધિયોયોનઃપ્રચોદયાત્||૩||આપોહિ
ષ્ટામયોભુવસ્તાનઋર્જેદધાતન||મહેરણાયચક્ષ
સે||યોત્રઃશિવતમોરસસ્તસ્યભાજયતેહનઃ||૫||
શતીરિવમાતરઃ||તસ્માઽઅરંગમામવોયસ્યક્ષ
યાયજિન્વથ|આપોજનયથાચનઃ||૪||इतिमार्जनं

એ રીતે મારજન કરવું.

अथप्राणायामः॥

હવે પ્રાણાયામ કરવાની વિધિ

तर्जनीमध्यमाभिरहिताभिरंगुलीभिर्दक्षिणे
नवायंसमाकृत्य||

(૧૬)

અંગુડાથી બીજી ને ત્રીજી એ એ આંગળીઓ છુટી
રાખી અંગુઠેવતી જમણા નાકના નાસકોરામાં વાયુ રૂધવો.

નિરુદ્ધ્યમંત્રંત્રિચ્છિર્જપિત્વા વામનાસિકયા.

તે રૂધીને ત્રણ ત્રણ ત્રણ એટલે નવ વખત બણવું.
પછી ડાબા નાસકોરામાં મંત્ર એક વખત બણીને રૂધવો.
પછી મંત્ર એક વખત બણીને.

ઐનૈર્વાયુંવિસર્જયેત્.(પૂરક,કુંભક,રેચક.)તદ્યથા

જે મહિ રૂધિજો વાયુ ખરાબ તે ડાબા નાસકોરામાંથી
પાછો કહાડી નાખવો. એ રીતે નવ વખત મંત્ર બણવો. તે
આ રીતે. (પૂર્વો, રૂધવો, કહાડી નાખવો.)

ૐકારસ્યાનુક્તગોત્રોબ્રહ્માપરમાત્માદૈવીગાય

ત્રી||ભૂર્બાહસ્પત્યોભરદ્વાજોમિર્ગાયત્રી||ભૂવોમારી

ચઃકશ્યપોવાયુરુષ્ણિન્ક|| સ્વારાહુગણોમોતમઃ

સૂર્યોનુષ્ટુપ||મહર્મોમોત્રિબૃહસ્પતીબૃહતી||જનોગા

થિનોવિશ્વામિત્રોવરુણઃપંડિતઃ||તપોભાર્ગવોજ

મદગ્રીરિંદ્રચ્છિષ્ટુપ||સત્યંમૈત્રાવરુણિર્વાસિષ્ઠોવિશ્વે

દેવાજગતી|| તત્સવિતુર્મત્રસ્યગમૈધનોવિશ્વામિ

ત્રઃસવિતાનિચૃદ્વાયત્રી॥આપોઙ્યોતિર્મંત્રસ્યપર
મેષ્ટીપ્રજાપતિરગ્નિર્વાયુઃસૂર્યોયજુઃ॥ *પ્રાણાયામે
વિનિયોગઃ॥

x(આ બધાને પ્રાણાયામમાં ઉપયોગ તે આ રીતે)

૧ૐમૂઃ॥ ૧ૐમુવઃ॥ ૧ૐસ્વઃ॥ ૪ૐમહઃ॥ ૫ૐજ
નઃ॥ ૬ૐતપઃ॥ ૭ૐસત્યં॥ ૮ૐતત્સવિતૃવરુણમ
ૐબ્રાપોઙ્યોતિરસોમૃતંબ્રહ્મભૂર્ભુવઃસ્વરોઽમૃતં॥ ૯૥૥
તિપ્રાણાયામઃ॥

ઉપરના મંત્ર નવ છે તે બધાંને ઉપર પરમાણુ ત્રીધી સા-
થે પ્રાણાયામ કરવો પછી જમણા હાથમાં પાણી લેવું. તે
નીચે મુજબ બધાંને એકવખત આચમન કરવું તે આ રીતે.

તતઃ।સૂર્યશ્વેતિર્મંત્રસ્યયાજ્ઞવલ્ક્યુપનિષદરુષિઃ
॥સૂર્યમન્યૂપતયોરાત્રયશ્ચદેવતા॥ગાયત્રીપાંકજેત
વિરાજત્સ્છંદાંસિ॥ *આચમનેવિનિયોગઃ॥

x(એ સૌનો આચમનમાં ઉપયોગ છે.)

ૐસૂર્યશ્વમામન્યુશ્વમન્યૂપતયશ્વમન્યૂકૃતેભ્યઃ

पापेभ्योरक्षतां॥ यद्वाज्यापापमकार्षमनसावाचा
हस्ताभ्यांपद्भ्यामुदरेण शिश्वारात्रिस्तदवलुपतु य
क्तिंचदुरितं मायिद्दमहं माममृतयो नौसूर्येभ्यो
तिषिजुहोमिस्वाहा॥ इत्येक आचमनं

ॐ रीते लक्ष्मिनि ॐ क आयमनं कुरुं. पछी आपो
द्विष्टा ॐ मंत्रना सुकृतवते प्रथमनी रीते मार्वनं कुरुं. ते मंत्र
आ रीते

आपोहिष्ठेति नवर्चस्य सूक्तस्य त्रिशिरास्त्वाष्ट्रः
सिंधूद्वीपोवांबरीष आपो गायत्री॥ पंचमीवर्द्धमाना
सप्तमीप्रतिष्ठा॥ अंत्येद्वे अनुष्टुभौ॥^x मार्जने विनियोगः॥

^x(संस्तुनो मार्वनं मां उपयोग छे.)

ॐ आपोहिष्ठामयो भुवस्तान ऊर्जो देधातन॥ म
हेरणाय चक्षसे॥ १॥ यो वः शिवतमोरसस्तस्य
भानयते हनः॥ उशतीरिव मातरः॥ २॥ तस्मा अरं
गमामवोयस्य क्षयाय जिन्वथ॥ आपो जनयथा च

નઃ॥૩॥શન્નોદેવીરભિષ્ટયઆપોભવંતુપીતયે॥
 શંયોરભિસ્ત્રવંતુનઃ॥૪॥ઈશાનાવાર્યાણાંક્ષયંતીશ્વ
 ર્ષણીનાં॥અપોયાચામિભેષજં॥૫॥અપ્સુમેસોમો
 અબ્રવીદંતર્વિશ્વાનિભેષજા॥અગ્નિંચવિશ્વશંભુવં
 ॥૬॥આપઃપૃણીતભેષજંવસ્યંતન્વે૩મમ॥જ્યો
 વચસૂર્યદશો॥૭॥इदमापःप्रवहतयत्किंचदुरितं
 मायि॥यद्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेषउतानृतं॥८॥
 આપોઅદ્યાન્વચારિષંરસેનસમગસ્માહિ॥પયસ્વા
 નમ્નઆગહિતંમાસંમૃજવર્ચસા॥૯॥इतिहचंते

એ રીતે એક રચાયે. વા અર્ધરચાયે.

અર્ધુ ચાંતે, પાદાંતેવાશિરસીમાર્જનંકુર્યાન્॥

વા ૫૬ રચાને અંતે, માથે, પ્રથમ પરમાણે માર્જન કરવું.

इतिमार्जनं, अथाघमर्षणं ॥

એ રીતે માર્જનં. હવે (શરીર માહિ અંતરેમાં અંધારે પાપ
 કરેલું હોય તેને ધોઈ નાખવા માટે.

तद्यथा, दक्षिणकरंगो कर्णवत्कृत्वा॥

ते आरीते, जमझा हाथनी हाथेणी गायना कान सरणी
करवी.

तत्र जलं प्रक्षिप्य नासिकाग्रेनित्वा।

तेमां पाणी घेवुं, ने नाकना अलीरां आभण राप्पीने
नीयिनो मंत्र जणवा.

हतंचेति सूक्तस्य माधुच्छंदसोऽधमर्षणोभाववृ
तोनुष्टुप्।*अधमर्षणे विनियोगः॥ ऊँ हतंच सत्यं

× (सोनो अधमर्षण करवाभा जपयोग.)

चाभीद्धातपसोऽध्यजायत॥ ततो रात्र्यजायत ततः
समुद्रो अर्णवः॥ १॥ समुद्रादर्णवादधिसंवत्सरो
अजायत॥ अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतो व
शी॥ २॥ सूर्या चंद्रमसौ धातायथा पूर्वमकल्पयत्
॥ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षमथोऽस्वः॥ इति त्रिः॥ स
कदा जपित्वा॥ दक्षिणनासापुटेन.

आ जण मंत्र ऐक वार जणवा. ते पाणी जमझा

નસકોશંએ ધરી રાખ્યું. ન

પાપપુરુષંજલેનિસરિતંવિભાવ્ય.

તે પાણીમાં પાપ પુરુષ નીસરતો કદીને,

તડજલમનવલોકયન.વામભાગેભૂમોક્ષિપેન્||

તે જળ. જોવાવના. બણીનેડાબી તરફ બાંધ ઉપર નાખી દેવું.

इत्यधमर्षणं. ततउत्थाय.

ઉપર પરમાણે કરાવેતો અધમર્ષણં થયું. હવે ઉભું થવું.

तर्जन्यंगुष्ठयोरगतितमुदकांजलिंकृत्वा||

અંગુઠોને તેની જોડેલી આંગળી એકઠી રાખીને અંગળી ફરવી. એ રીતે કરી જળ બરીને નીચેનો મંત્ર (ગાયત્રી વડે). બણીને સૂર્યના સામું બિબા રહીને ત્રણ અર્ધ આપવા.

ऊँकारस्यानुक्तगोत्रोब्रह्मापरमात्मादैवीगाय

ત્રી||સમસ્તવ્યાહતનાંપ્રજાપતિઃપ્રજાપતિર્વૃહતી|

तत्सवितुर्मत्रस्यगाथिनोविश्वामित्रःसवितानि

चृद्गायत्री||સૂર્યાર્ધદાનેવિનિયોગઃ||ઐંભૂર્ભુવઃસ્વઃ

तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधीमहि||ધિયોયોનઃ

प्रचोदयात्||૧||इतिप्रणवव्याहृतिगायत्र्यात्म

કેત્રિકેળાકામિમુલોજલે.તદભાવે.સુચિસ્થલે
ઉર્ધ્વત્રિઃક્ષિપેત્ ॥

પ્રભુને બાહ્ય સહીત. સૂર્યના સામુ મો કરી અંજ-
ળીમાં જળ લઈને. અર્ધ ત્રણ આપવા. ને જળના હોયતો.
તેને અભાવે. સારા ડોકાણાની ધુળના અર્ધ ઊંચેથી ત્રણ
વખત આપવા. ને અર્ધ તો ઊંચેથીજ આપવા.

દુત્યંજલિઃ॥ઉર્ધ્વવાહુર્વાકુર્યાત્ ॥

એ રીતે અંજળી આપવી. હવે ઉપસ્થાનં. એ હાથ સૂર્યના
સામા ઊંચા રાખીને નીચેના મંત્ર બોલવા.

ઉદુત્યંચિત્રંદેવાનામિત્વૃગદ્વેયેનુપસ્થાનંકા
ર્યાયનોક્તં ॥

ઉદુત્યં એ મંત્ર એક. અને ચિત્રંદેવાના એ મંત્ર એક.
એ બે વર્ગ ત્રી ઉપસ્થાનનો પક્ષ. કાલાયન સ્મૃતિમાં છે. તથા

હરિહરચરણકૃતાન્હિકે, અચલકૃતાન્હિ
કદીપકેતુસૂક્તેનોપસ્થાનંમુક્તવા ॥

હરીહરનુ કરેલુ આન્હિકને અચળ આન્હિક દીપમાં. સૂ-
ક્તનુ ઉપસ્થાન છે. તે પ્રસિદ્ધ છે. કકત. કાલાયન સ્મૃતિમાં
છે નહી તેથી નીચેના બે મંત્રથી લખેલા છે.

તદપિ પ્રશસ્તં. ઉદુત્યમિત્યેકર્ચસ્ય પ્રસ્કળ્વઃ
 કાળ્વઃ સૂર્યો ગાયત્રી. ચિત્રં દેવાનામિત્યેકર્ચસ્ય
 આંગિરસઃ સૂર્યાસ્ત્રિષ્ટુષ્ણા. * ઉપસ્થાને વિનિયોગઃ ॥
 ઐં ઉદુત્યં જાતવેદ સંદેવં વહંતિ કેતવાઃ ॥ દશો વિ
 શ્વાય સૂર્યે ॥ ૧ ॥ ઐં ચિત્રં દેવાનામુદગાદનીકં ચ
 ક્ષુર્મિત્રસ્ય વરુણસ્યાગ્નેઃ ॥ આપ્રાદ્યાવાપૃથિવી અંત
 રિક્ષં સૂર્યં આત્મા જગતસ્તસ્થુષશ્ચારે ॥ એતદુપસ્થાનં.

x(એ સહુનો ઉપસ્થાનમાં ઉપયોગ છે.)

એ રીતે ઉપસ્થાન ઉપરના ગ્રંથમાં કહ્યું છે. ને નીચે પ્ર
 માણે સૂક્ત લખ્યાં છે. શાથી ને ખોટું દેખાયે તે વાસ્તે.
 ક્રુક્ત સંધ્યાતો સુત્રોક્ત છે. કાંઈ મંત્રતંત્રમાં નથી. ને પરમાણે
 પોતાની શાખાનુ મૂત્ર હોયને તેમાં ને રીતી લખી હોય તેજ
 પરમાણે સંધ્યા ઇત્યાદી સંસ્કાર વીગેરે કરવાના છે. પછી
 જાસ્તી કરોતો પોતાની ખુશી. (ખોળે પક્ષ ચાલ્યો.) x(એ
 સહુનો ઉપસ્થાનમાં ઉપયોગ છે.)

ઉદુત્યમિતિ ત્રયોદશર્ચસ્ય સૂક્તસ્ય પ્રસ્કળ્વઃ કા
 ણ્વઃ સૂર્યો નવાદ્યા ગાયત્ર્યોદશમ્યા અનુષ્ટુભો ઽત્યસ્તુ

चोरो गघ्न उपनिषदंत्योद्धर्चशत्रुघ्नश्च । *उपस्थाने वि
 नियोगः ॥ ॐ उद्धृत्यं जाते वेदसं देवं वंहंति केतवः ॥
 दृशो विश्वायसूर्य ॥ १ ॥ अपत्येता यवो यथानक्षत्रा
 यंत्यक्तुभिः ॥ सूराय विश्वचक्षसे ॥ २ ॥ अदृश्रम
 स्य केतवो विरस्म योजनानां अनु ॥ भ्राजंतो अग्नयो य
 था ॥ ३ ॥ तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य ॥
 विश्वमाभासिरोचनं ॥ ४ ॥ प्रत्यङ् देवानां विशः
 प्रत्यङ् दुःक्षेपिमानुषान् ॥ प्रत्यङ् विश्वं स्वर्दृशो ॥
 ५ ॥ येनापावकचक्षसाभुरण्यंतं जनानां अनु ॥
 त्वं वरुण पश्यासे ॥ ६ ॥ विद्यामेपिरजसृ
 ध्वहामिमानो अक्नुभिः ॥ पश्यं जन्मानि सूर्य ॥
 सप्तत्वाहारितोरथं वंहंति देवसूर्य ॥ शोचिष्के सं
 विचक्षण ॥ ८ ॥ अयुक्तसप्तशुंध्युवः सूरोरथस्य
 नत्स्यः ॥ ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ ९ ॥ उद्धृतं

मसस्फारिज्योतिषपश्यंत उत्तरं दिवंदेवत्रासूर्य
मगन्मज्योतिरुत्तमं॥१०॥उद्यन्नद्यामेत्रमहआ
रोहन्नुतरादिवं॥हृद्रोगंमसूर्यहरिमाणंचना
शय॥११॥शुकेषुमेहरिमाणंरोपणाकासुदध्म
सि॥अथोहारिद्वेषुमेहरिमाणंनिदध्मासि॥१२॥
उदगादयमादित्योविश्वेनसहसासह॥द्विषंतंम
ह्यंधयन्मोअहंदिषतेरधं॥१३॥इतित्रयोद
शर्चसूक्तं ॥

(आ रिते ते२ मंत्रगु उपस्थान ह्ये णीगु.)

चित्रंदेवानामितिषड्रुचस्यसूक्तस्याकुत्सआं
गिरसःसूर्यस्त्रिष्टुप्॥*उपस्थानेविनियोगः॥

x(ये सहस्रे उपस्थानमां उपयोग छे.)

ॐचित्रंदेवानामुदगादनीकंचक्षुर्मित्रस्यवरुण
स्याग्नेः॥आप्राद्यावापृथिवीअंतरिक्षंसूर्बआत्मा
जगतस्तस्थुषश्च॥१॥सूर्योदेवीमुषसंरोचमानां

मर्योनयोषामभ्येतिपश्चात् । यत्रानरोदेवयंतोयुगानि
 वितन्वतेप्रतिभद्रायभद्रं ॥२॥ भद्राअश्वाहरि
 तस्सूर्यस्याचित्राएतग्वाअनुमाद्यासः ॥ नमस्यंतो
 दिवआपृष्ठमस्थुःपरिद्यावापृथिवीयंतिसद्यः ॥
 ॥ ३ ॥ तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्महित्वंमध्याकर्त्तोर्वि
 ततंसंजभार ॥ यदेदयुक्तहरितःसधस्थादाद्रा
 त्रीवासस्तनुतेसिमस्मै ॥४॥ तन्मित्रस्यवरुणस्या
 भिचक्षेसूर्योरुपक्रणुतेद्यौरुपस्थे ॥ अनंतमन्यदु
 शदस्यपात्रःकृष्णमन्यद्धरितःसंभरंति ॥५॥
 अद्यादेवाउदितासूर्यस्यनिरंहसःपिपृत्तानिरव
 वद्यात् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितेःसिंधु
 ५थिवीउतद्यौः ॥६॥ इतिउपस्थाने ॥

(आ रीते उपस्थान अष्टपुं.)

ततःस्तिष्ठंनेवदक्षिणंकरंवस्त्रेणालाद्य, रुद्राक्षा
 दिमालयाध्यानपूर्वकंमनसाप्रणवग्याहातेपूर्विकां

ગુર્વાદિન્પ્રણમેત્ દ્વિતિપ્રાતઃસંધ્યાવિધિઃ॥

આપણા ગુરુને પગે લાગવું. આ રીતે પ્રાતઃ સંધ્યાની વીધી છે.

દ્વિતિશ્રીવાસુદેવકૃતશાંસ્વાયનશાંસ્વીનાંઆ
નિહકદીપેપ્રયોગદીપોક્તપ્રાતઃસંધ્યાપ્રયોગઃ॥

આ રીતે પંચોપ નામક શ્રીમંગળશંકરે શાંસ્વાયન શાંસ્વીના આંહનિકમાંથી તથા પ્રયોગ દીપના મત એ બેના અનુસંધાને આ પ્રાતઃ સંધ્યાનો વિધી સંપૂર્ણ કર્યો છે.

અથમધ્યાનસંધ્યા.સંકલ્પેમધ્યાનસંધ્યોપાસન
મહંકરિષ્યે

પ્રાતઃ સંધ્યાની પહેલે ત્રણ આચમન કરીને સંકલ્પ આ-
ત્માં આગળ હાથમાં પાણી લઈને ઉપર પ્રમાણે સંકલ્પ
॥

દ્વિતિસંકલ્પઃ॥

એ રીતે સંકલ્પ કરીને

પ્રાણાયામાનંતરંઆચમનેમંત્રઃ॥

પ્રાણાયામ કરવો, પછી આચમનનો મંત્ર નીચે મુજબ.

આપઃપુનંત્વિત્યસ્યયાજ્ઞવલ્ક્યુપાનિષદરૂષિઃ ।
 પૂતોવાઆપઃપૃથિવીબ્રહ્મણસ્પતિર્બ્રહ્માદેવતા । અષ્ટ
 પદાર્થિચ્છંદઃ ॥ આચમનેવિનિયોગઃ ॥ ઐંઆપઃપુનં
 તુપૃથિવીપૃથ્વીપૂતાપુનાતુમાં ॥ પુનંતુબ્રહ્મણસ્પતિર્બ્ર
 હ્મપૂતાપુનાતુમાં ॥ યદુચ્છિષ્ટમમોઙ્યંયદ્વાદુશ્વરિતં
 મમા ॥ સર્વપુનંતુમામાપોસતાંચપ્રતિગ્રહંસ્વાહા ॥

આ રીતે એક વખત બાણીને આચમન કરવું.

સકૃદંજલિપ્રક્ષેપઃ ॥ ઉક્તોપસ્થાનાંતે

એક અંત્રણી બરીને અર્ધે આપવે. પેટેમાં ઉપસ્થાન કહી
 ગયાં છે. ને

વિભ્રાઙ્બૃહતીત્યાદિછયાવાજપેત્ ॥

તે કરવા પછી અવકાશ હેતુ તે નીચેના મંત્ર બાણીમાં.

વિભ્રાઙ્બૃહદિતિચતુર્દશસ્યસૂક્તસ્ય. વિભ્રાઙ્
 સૌર્યઃસૂર્યજાગતમાસ્તારપંક્તયંતં ॥ જપેવિનિયોગઃ
 ॥ ઐંવિભ્રાઙ્બૃહતિવતુસોમ્યંમધ્વાયુર્દધગ્નપતાવ

